

УДК 327(4)

DOI: 10.21564/2075-7190.37.133580

Сахань Олена Миколаївна, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології та політології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: supersahan2013@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3197-293X

Шевчук Наталія Віталіївна, студентка Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: nataliashevchuk355@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-5330-7773

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ЗАПОРУКА ПРОЦВІТАННЯ СУСПІЛЬСТВА: УКРАЇНСЬКИЙ ВИБІР

У статті осмислюється феномен європейських цінностей як важливої складової інтеграції України в співдружність європейських країн. З'ясовується сутність і значення стандартів західної цивілізації для розвитку української держави, визначаються проблеми, які виникають на шляху просування європейських цінностей у різні сфери суспільного життя. Авторами здійснюється спроба пошуку шляхів подолання перешкод, які заважають реалізації європейських прагнень України.

Ключові слова: цінності, європейські цінності, європейські стандарти, суспільна свідомість, інтеграційні процеси.

Постановка проблеми. Кожна історична епоха відрізняється від іншої сукупністю системи цінностей та життєвих орієнтирів, які визначають звичаї і традиції певного народу, характер та особливості політичної системи того чи іншого суспільства, моральний клімат у державі, створюють фундамент стандартів політико-правових норм та законів, обумовлюють зразки поведінки індивідів і суспільних груп, формують динаміку та спрямованість політичних і соціальних процесів. Вхідження України в європейський простір сприяло формуванню у значної частини українського народу проєвропейського мислення, позитивних настанов щодо державного будівництва, ефективної ринкової економіки, системи правового забезпечення життєдіяльності людини, соціального захисту громадян, вітчизняної культури, освіти тощо. Переосмислення українцями реалій сьогодення, бажання мати впевненість

у завтрашньому дні та реальний захист своїх прав і свобод, прагнення пришвидшити впровадження європейських цінностей і стандартів у всіх сферах суспільного життя сформували у значної частини українського соціуму почуття відповідальності за свою країну, готовність взяти активну участь у демократичних перетвореннях, процесі реформування держави та розвитку інститутів громадянського суспільства, захисті інтересів співгромадян, намагання знайти власні способи участі у суспільно-політичному житті та взаємовідносин із владою.

У свою чергу, зміна вектору політичної свідомості українців у бік цінностей західної цивілізації вплинула на спрямування політичного процесу від стагнації до прогресу і процвітання шляхом реформування та поглиблення інтеграційних процесів між Україною та ЄС. Радикальні перетворення орієнтирів суспільного життя української держави, зумовлені потребами соціальної практики, знайшли своє відображення у Стратегії національної безпеки України, в якій визначено напрям побудови нової системи відносин між громадянином, суспільством і державою на основі цінностей свободи та демократії. Визначаючи провідну роль європейських цінностей як критеріїв (стандартів) для виміру значущості вчинків та діяльності людини, в законодавстві зазначено, що Україна поділяє спільні з Європейським Союзом цінності, розглядає інтеграцію в політичні та економічні структури ЄС як пріоритетний напрям [1].

Але процвітання українського суспільства, яке орієнтується на демократичний ідеал у своєму прямуванні до співдружності європейських народів, заважають об'єктивні та суб'єктивні руйнівні процеси в окремих сферах суспільного життя, насамперед, корумпованість влади, її безвідповідальність, відсутність дієвого механізму контролю народу за обраними ним представниками, бюрократизований державний апарат, слабкість громадянського суспільства, жалюгідний стан економіки, зубожіння населення, військова агресія на сході нашої країни, яка зумовлена, у тому числі, й цивілізаційним вибором українського народу, людські жертви, біженці, втрата територій тощо. Отже, залишається проблема певної невідповідності між декларуванням українською владою загальноєвропейських цінностей як важливої складової інтеграції України в єдиний європейський простір та реально існуючими суспільно-політичними практиками щодо їх втілення. Тому питання про визначення ролі європейських цінностей для українського соціуму в сучасних умовах функціонування та розвитку нашої держави залишається **актуальним** і потребує всебічного розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що окремі аспекти проблеми, що розглядається, перебували в колі наукових інтересів зарубіжних та вітчизняних вчених з давніх часів. Теоретико-методологічною

основою цього дослідження стали уявлення античних філософів, роздуми європейських мислителів епохи Середньовіччя, ідеї видатних вчених періоду Відродження, спадщина цілої плеяди науковців доби Просвітництва та Нового часу про цінності та закономірності їх прояву в різних конкретних формах, хоча і без аналізу власне категорії «цінність».

Сучасні вітчизняні та зарубіжні вчені займаються визначенням категоріального апарату теорії цінностей, розробкою основних методологічних положень щодо виникнення, походження, характеру та подальшого розвитку цінностей людини та суспільства (В. Андрущенко, М. Блек, Х. Гадамер, А. Здравомислов, М. Каган, І. Кон, П. Лоренц, А. Маслоу, Ш. Перельман, К. Роджерс, Г. Тульчинський, М. Туровський, Ф. Фукуяма, Ю. Шилков, В. Ядов та ін.); аналізують логіко-гносеологічні, соціально-культурні і психолого-педагогічні аспекти категорії «цінності» (Б. Ананьєв, Н. Асташова, О. Безпалько, І. Бех, М. Боришевський, Є. Бондаревська, С. Гессен, Л. Віготський, С. Кон, В. Малахов, Л. Москальова, З. Павлютенкова, Н. Смелзер, М. Сміт, В. Тугарінов та ін.).

Європейський вибір нашої держави, підкріплений значним прогресом у взаємовідносинах України з ЄС в умовах інтеграційних процесів, що відбуваються в українському суспільстві, спонукали науковців до теоретичного осмислення сутності європейських цінностей, їх привабливості для населення країни та адаптації соціуму до європейських стандартів життя. Саме вивченню сутності та природи цінностей, європейських зокрема, присвятили свої роботи С. Горбатюк [2], А. Бульвінський, О. Горенко, Г. Калінічева, А. Кудряченко, Т. Метельова, Я. Черногор, О. Шморгун та ін. [3]. Питання формування і функціонування європейських цінностей та європейської ідентичності знайшли своє відображення в працях Ю. Габермаса [4], Е. Гідденса [5], Г. Деланті [6], С. Лукареллі [7], В. Магуна, М. Руднева [8], А. Пагдена [9], М. Підлісного, В. Шубіна [10], вплив європейських цінностей на функціонування державно-політичного режиму висвітлені в роботах О. Валецького [11], Б. Гаєвського, В. Ребкало, М. Туленкова [12], В. Козакова [13] та ін.

Аналізом цінностей сучасного українського суспільства, їх порівнянням із європейськими цінностями та нормами життя, визначенням місця цінностей в соціокультурній реальності займалися Т. Аболіна, А. Єрмоленко, О. Кисельова, В. Малахов [14], Н. Амелченко [15], А. Бульвінський [16], Є. Головаха, А. Горбачик [17], М. Пірен [18], А. Ручка [19], О. Сакало [20], Ю. Терещенко [21], Ю. Шайгородський [22] та ін. Проте без достатньої уваги залишаються питання сприйняття європейських цінностей українським суспільством, їх практичне та законодавче підтвердження на теренах нашої країни в умовах розбудови європейської держави, що і обумовлює проведення цього дослідження.

Тому *метою* статті є з'ясування сутності європейських цінностей та їх значення для розвитку і стабільного функціонування української держави.

Виклад основного матеріалу. Цінності є одним з основних інтегруючих факторів суспільства або соціальної групи, «що впорядковують для людини Всесвіт, довкілля, соціальні відносини, речі тощо» [20, с. 106]. Цінності завжди «є ідеальною моделлю, яка відповідає інтересам суспільства в певний історичний етап» [23, с. 451], грає роль своєрідної шкали чогось значущого, необхідного або бажаного, чим суспільство керується у просторі, виступає так званим навігатором людських стандартів. Цінністю може бути не тільки те, що існує, але й те, що треба створити, за що треба боротися [24, с. 35] – предмет, що має певну користь і здатний задовольнити ту чи іншу потребу людини; ідеал, до якого прагне людина; норма, якої необхідно дотримуватися; значущість чогось для особистості, соціальної групи, суспільства.

Оскільки цінності є продуктом політичного, правового, економічного, духовного досвіду, оскільки вони є індивідуальними для кожного із суспільств та мають відповідні відмінності у часі та у різних народів. Суспільні відносини змінюють цінності: одні знецінюються, інші – набувають особливого значення. Кожна історична епоха надає пріоритет певним цінностям, що мотивує вчених вивчати цей феномен. Так, в часи Античності особливого значення надавали громадянським чеснотам; в епоху Середньовіччя в країнах Європи домінували цінності християнства, які визначали мислення та поведінку, спосіб життя та форми життєдіяльності людей. Для епохи Відродження, яка визнала найвищою цінністю людину, були характерними гуманізм, самореалізація особистості; в епоху Просвітництва утверджувалася думка про справедливе суспільство, в якому можна формувати духовні потреби людей та їх основні індивідуальні цінності. У Новий час, коли відбувається затвердження гуманістичної природи і загальнолюдської значущості цінностей, німецький філософ І. Кант визначає цей феномен як вищий принцип людської поведінки, що спрямована процесом пізнання [25].

Капіталістична доба надавала пріоритет таким цінностям, як праця, колективізм, що підштовхнуло послідовника І. Канта Р. Г. Лотце у середині XIX ст. до визнання цінностей «сутнісним проявом предметного світу, тим, що має особистісний або суспільний сенс та є значущим для людини» [26, s. 126]. На межі XIX–XX ст. Ф. Ніцше, продовжуючи філософський дискурс осмислення проблеми цінностей, доводив, що цінності є метою життя людини, предметом її міркувань та прагнень протягом усього життя [27]. Вчений проголосив принцип «переоцінки всіх цінностей», показавши, що в різних історичних епохах і у різних людських спільнотах між цінностями існують відмінності, тому час від часу цінності потребують перегляду у відповіднос-

ті із змінами життєвих пріоритетів людства. Перебуваючи під впливом ідей І. Канта та його послідовників, М. Вебер підтверджував, що цінності мають конкретно-історичний характер і велику соціальну значущість, як фундамент мотивації поведінки людей, основа цілісності соціальної системи [28, с. 74].

У ХХ ст. головний акцент було зроблено на таких цінностях, як права і свободи людини. Тому з середини ХХ ст. під впливом радикальних змін, що відбувалися у світі та у зв'язку із формуванням нової системи цінностей людства, з'явилася потреба у переоцінці попередніх ідей, уявлень, поглядів та необхідність в аналізі нових цінностей. Наприклад, американський соціолог Е. Тоффлер, спостерігаючи за змінами, які відбуваються у свідомості людей та певними суперечностями, якими вони супроводжуються, наполягав на необхідності враховувати «переоцінку цінностей» задля того, щоб «приспосувати» поведінку людей до нових політичних, соціально-економічних, культурних та інших реалій.

З кінця 1980-х рр., так званої «епохи перебудови», в суспільній свідомості громадян України (тоді ще однієї з республік Радянського Союзу) почали відбуватися процеси «активного перегляду життєвих стратегій, цілей та орієнтацій». Тогочасна масова свідомість збагатилася новими для радянських людей цінностями «свободи вибору переконань, недоторканності приватної власності, невтручання держави в особисте життя громадян. Новим змістом наповнювались і так звані традиційні цінності – відповідальність, толерантність, справедливість тощо» [22, с. 87].

Після отримання Україною незалежності у 1990-х рр., коли на фоні розмежування політичних еліт, створення впливових економічних угруповань та посилення процесів матеріальної поляризації було проголошено «реформування постсоціалістичного суспільства в напрямі західноєвропейської парадигми розвитку» [29, с. 297], в системі ціннісних орієнтацій українських громадян з'явилася різновекторність та суперечливість. У той час як активна частина населення отримала можливість «включитися в ринкові відносини, а відтак вибудувати новий порядок на прийнятних для окремої людини умовах особистої зацікавленості в досягненні індивідуальних і суспільних успіхів» [22, с. 88], інша була змушена переглядати свої ціннісні орієнтації, намагаючись пристосуватися до динамічних перетворень, спричинених переходом від адміністративної до ринкової економіки та процесом демократизації суспільних відносин.

Український народ, який зазнав безліч потрясінь та випробувань, усвідомлюючи свою власну причетність до глибинних процесів і подій, що відбуваються в суспільстві, психологічно готовий зробити реальний вибір своєї цивілізаційної ідентичності, тобто такого способу життя, в якому людина, її права, свобода та гідність є вищою цінністю суспільства, і не просто декла-

рованою, а реальною [30, с. 7]. Проте реалізація такого вибору можлива за умови досягнення ціннісної консолідації населення. Без формування інтегральної системи цінностей суспільство буде приречене на орієнтаційну роздвоєність, конфронтаційність у мислені та поведінці, відбудеться «криза ідеалів» [31, с. 133].

На сучасному етапі розвитку наша країна знаходиться у вирі змін різних галузей життєдіяльності, де одним із основних пріоритетних напрямів є «інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір» [32]. Завдяки поширеним можливостям для населення нашої держави (в тому числі безвізовому режиму між Україною та Європою) навчатися, працювати і мандрувати по країнах Європи та на власні очі бачити важливі надбання європейських народів, отримати приклад, як змінити життя на краще, в суспільстві міцніше бажання влаштувати життя по-європейськи у себе вдома – в Україні. Бо унікальність європейських цінностей, народжених ще в античну епоху, в тому, що за тисячоліття вони стали властиві різним народам і набули статусу загальнолюдських принципів і норм життєдіяльності людини, суспільства і держави. Для мільйонів європейських народів ці цінності виступають соціально значимими орієнтирами життєдіяльності. Революція Гідності 2013–2014 рр. та «гібридна» війна українського народу проти російської агресії стали підтвердженням волі українського народу жити у європейській державі. За даними дослідження, проведеного у листопаді 2017 р. соціологічною групою «Рейтинг», 59% опитаних підтримують вступ України в Європейський Союз [33]. Отже, більше половини населення України налаштовані на життя за європейськими цінностями, які, за думкою М. Пірена, є не чим іншим, як стандартами певних технологічних процедур у різних сферах життя суспільства і діяльності держави [18, с. 82].

Але бути налаштованими на життя за європейським стандартами не означає того, що в масовій свідомості українців сформувалося реальне, а не викривлене уявлення про сутність європейських цінностей, зміст яких кожна людина розуміє на свій лад, як і значення європейських стандартів для розвитку і стабільного функціонування української держави.

Суспільна свідомість певної частини українців, переважно похилого віку, ще не позбавилася «вірусів» від тоталітарної системи, мають місце ностальгія за такими цінностями радянського періоду, як рівність і безкоштовність задоволення найперших потреб, стабільність і впевненість у завтрашньому дні, як наприклад, хоч і маленька, але гарантована пенсія. Проте прорадянські цінності втрачають своїх прихильників, але і проголошені нові проєвропейські цінності ще не спрацьовують. «Дуже часто уявлення українців про європейські цінності містять стереотипи, хибні переконання, що були сформовані пропагандою і маніпуляцією з боку тих чи інших політичних сил або ж під

впливом зовнішніх чинників» [34]. У сприйнятті громадянами нашої держави євроінтеграційних процесів мають місце побоювання щодо втрати національної ідентичності та культурної самобутності, неможливості до інноваційного розвитку без зовнішньої допомоги та вказівок. А термін «євростандарт» (тобто технічні регламенти, які охороняють громадян Євросоюзу від неякісної і небезпечної для їх здоров'я і життя продукції і товарів або надання неякісних послуг і виконаних робіт) значна частина населення України взагалі розуміє як життя не гірше за середньостатистичного європейця, який має зручне житло, роботу та гідну зарплату, харчується якісними продуктами, відпочиває без обмежень в обраній країні світу, має гарантовані права на медичну допомогу, освіту, судовий захист тощо.

Інформаційне поле переповнене термінами на кшталт «європейські стандарти», «європейські цінності», але просвітницько-виховна робота щодо їх змісту та результатів впровадження знаходиться на низькому рівні, залишаючи в свідомості українців «доволі поверхове уявлення про Європейський Союз, його інституції, суспільно-політичні процеси, цінності та їх вплив на Україну», через що «українська громада сприймає євроінтеграцію як суто політичну матерію, предмет міжнародних переговорів і щось відірване від повсякденного життя» [35]. Суспільні трансформації в політичному, економічному, соціальному, духовному житті нашої країни, що продовжуються протягом останніх десятиліть, крок за кроком змінюють ціннісні орієнтації населення країни.

Державна влада України спрямувала свої зусилля на втілення європейських стандартів життя в нашій країні через реалізацію напрацьованої Нацрадою «Стратегії-2020», яка передбачає втілення в життя 62 реформ, як умови виконання Угоди про асоціацію України з ЄС. Подальша євроінтеграція та зайняття гідного місця в європейському просторі з його системою цінностей вимагають взаємодії від всіх органів влади та суспільства, «за дотримання високих стандартів у багатьох галузях, а надто – за спільне майбутнє, за ту саму спільну ідентичність, яка нині намагається увиразнитися із непростой взаємодії різних національних культур» [36, с. 152]. Прагнення десятків мільйонів українців жити за європейськими стандартами спонукає наш народ шукати спільну із мешканцями європейського простору ідентичність та втілювати в життя європейські цінності – загальнолюдські принципи і норми життєдіяльності людини, суспільства й держави, «що об'єднує значиму більшість жителів Європи та становить основу їх ідентичності» [15, с. 2].

Європа на сьогодні постає не стільки географічним поняттям, скільки ціннісним, оскільки європейські цінності складають основні підвалини ліберально-демократичних інститутів західноєвропейського простору, кордони якого не обмежуються географічними ознаками приналежності країн до єв-

ропейської частини світу [20, с. 106–107]. Рухаючись від цінностей виживання до цінностей самовираження, наша країна наближується до європейської ціннісної моделі, яка об'єднує країни Європи: повага до людської гідності та прав людини, включаючи права меншин, демократія, свобода, рівність і верховенство права, а також плюралізм, недискримінація, терпимість, справедливість, солідарність та рівність чоловіків і жінок [37]. І таке ставлення до європейських цінностей спостерігається у тих українців, які виходили на майдани країни взимку 2014 р. і виступали не просто за асоціацію з Європейським Союзом, а за його цінності – справедливість і солідарність, за збереження і захист національної ідентичності, розуміючи, що наша «історична та духовна сутність, яка нерозривно пов'язана з європейськістю, плекана з її джерел, та й сама була її джерелом» [36, с. 157].

Ідеологічний базис європейських цінностей простежується з часів Великої французької революції. Цими цінностями були свобода, рівність та братерство. Проте основні цінності сучасного європейського світу були сформовані в часи Відродження та Реформації. Спільні цінності різних країн європейського простору сприяли їх інтеграції та просуванню цих цінностей за географічні межі Західної Європи. Для цього європейці створили організації, що покликані об'єднати європейські країни для забезпечення й втілення ідеалів і принципів, які є їх спільним надбанням, зокрема це Рада Європи (РЄ), Європейський Союз (ЄС) та ін. Умовами вступу до них стало визнання прав і свобод громадян у країнах-членах, тобто визнання базових європейських цінностей [15, с. 6].

Європейські цінності не є абстрактним відображенням певних стандартів, а мають конкретне втілення у писаних правових джерелах. Наприклад, Рада Європи для реалізації основних цінностей ухвалила ряд нормативних документів, що стали фундаментом функціонування європейського соціуму, зокрема, Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), Європейську соціальну хартію (1996 р.), Європейську Хартію регіональних мов або мов меншин (1992 р.), Рамкову конвенцію про захист національних меншин (1995 р.) та інші акти.

У Преамбулі до Хартії основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія) прийнятій у 2000 р. [38], зазначаються цінності Європейського Союзу, якими є людська гідність, свобода, рівність, солідарність, демократія, права держава, безпека та правосуддя. Головною ідеєю Хартії є те, що людська особистість є центральною у своїй діяльності та Європейський Союз надає їй громадянство, створює простір свободи, безпеки та правосуддя. У цьому документі особливо наголошується на повазі до людської гідності, яка є недоторканною. Переконавання, що всі люди мають гідність, означає, що всі вони в змозі свідомо обрати моральну поведінку самі, а не сліпо слідувати

нав'язаним кодексам честі з боку держави або корпорацій і станів. Тому повага до людської гідності стала першим і головним розділом Хартії фундаментальних прав ЄС [15, с. 23], що, в свою чергу, сприяло налагодженню механізму поступового запровадження праволюдських стандартів Ради Європи у правопорядок України та наближення правової системи України до права Європейського Союзу, що передбачає реалізацію низки реформ і впровадження європейських стандартів і норм, які мають встановити гарантії прав та свобод людини.

Ще одним правовим актом, у якому наголошується на цінностях, є Договір про Європейський Союз із змінами та доповненнями від 13 грудня 2007 р. (далі – Договір) [39]. У Договорі надається значення повазі до людської гідності, свободі, демократії, рівності, правовій державі і дотриманню прав людини. Дані цінності характеризуються плюралізмом, терпимістю, недискримінацією, справедливістю, солідарністю та рівністю жінок і чоловіків. У проекті Конституції Європейського Союзу 2003 р. [40] цінностями проголошуються людська гідність, свобода, демократія, рівності, верховенство права та шанування прав людини, які є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панують плюралізм, толерантність, справедливість, солідарність та недискримінація. Отже, європейськими цінностями є демократичні стандарти, в центрі яких знаходиться людина. Британський дослідник Гартон Аш вважає, що необхідно постійно нагадувати про них та наголошувати на здобутках Європи для кожного покоління. Такі цінності, як свобода, справедливість чи мир – це мета, а Європа – це лише засіб їх втілення, взірць для країн та народів світу [18, с. 83].

В Європі ніколи не було єдиної традиційної культури, однієї церкви, пануючої мови, спільного історичного досвіду. Проте такі фактори, як грецька філософія, римське право, християнство, дух спільності, принесений епохою Відродження, складають спільну духовну спадщину Європи, вони обумовили спільні форми поведінки європейців всупереч усім відмінностям, що існують між окремими європейськими країнами. Тому концептуальною ідейною спільністю для європейських націй, яку вони поклали в основу інтеграційного проекту ЄС, є спільні принципи облаштування суспільства та держави, що їх поділяє більшість громадян, спільна політична культура та сукупності спільних політичних цінностей, які об'єднують людей як членів політичної спільноти в межах Європейського Союзу [16, с. 108].

Обираючи напрям інтеграції у європейський простір, Україна на міжнародному рівні закріпила європейські цінності. Зокрема, у Резолюції щодо ситуації в Україні від 25 лютого 2010 р. [41] вказується, що Європейський парламент визнає, що Україна як європейська країна має спільну історію та спільні цінності з країнами Європейського Союзу і визнає європейські устрем-

ління України. У вищезгаданому документі наголошується на тому, що Україна – це європейська держава і відповідно до ст. 49 Договору про Європейський Союз вона може подати заявку на членство у ЄС як будь-яка інша європейська країна, яка дотримується принципів свободи, демократії, поваги до прав людини та основних свобод, а також верховенства права.

В Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 2014 р. [42] наголошується на спільних цінностях, а саме: на повазі до демократичних принципів, верховенстві права, правах людини і основоположних свободах, у тому числі правах осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і повазі до різноманітності, людської гідності та відданості принципам вільної ринкової економіки. Також ЄС визнає, що Україна як європейська країна поділяє спільну історію й спільні цінності з державами – членами Європейського Союзу (ЄС) і налаштована підтримувати ці цінності.

Зміна ціннісних орієнтацій українського суспільства відбувається під впливом багатьох факторів. Український народ впродовж тривалого часу виборював своє право на свободу. Під впливом останніх подій, що відбуваються на сході нашої країни, за результатами соціального дослідження, проведеного Центром соціальних та маркетингових досліджень «СОЦИС», було визначено, що сьогодні для українців особливого значення набула безпека. Результати ще одного опитування проведеного Інститутом Горшеніна у співпраці з Представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі, продемонстрували, що найбільшою цінністю із запропонованого переліку для респондентів є «мир» (56,6%), «цінність людського життя» (42,7%) та «права людини» (33,3%). Найменш цінними для них є «повага до інших культур» (5,4%) та «толерантність» (9%) [43, с. 19]. Такі дані свідчать про те, що під час надзвичайних подій ментальність наших громадян підлягає певній цілісній метаморфозі, яка пов'язується насамперед з помітним зростанням важливості патріотизму, демократизму, креативного індивідуалізму [19, с. 117]. Проте існує і ряд складнощів у наближенні ментальності української нації до ментальності європейських народів, з такими її характеристиками, як налаштування на досягнення особистого успіху, високого соціального становища чесними способами за допомогою власних здібностей, наполегливої праці та цілеспрямованості, свободолюбство, раціональний тип мислення, виваженість, заощадливість та бережливість тощо [44, с. 359].

Визначаючи місце європейських цінностей у ціннісній системі українців, вчені з'ясували, що у свідомості мешканців нашої країни домінують цінності особистого благополуччя, такі як: здоров'я, успіх, достаток, щаслива сім'я, рідше – інтелектуальний і особистісний розвиток. На другому місці опини-

лися пов'язані із ними цінності патерналістського спрямування: якісні та безкоштовні освіта і медицина, гідні пенсії, соціальні виплати, забезпеченість робочими місцями, співмірні отримуваним доходам ціни, стабільність. На останньому місці опинилися цінності, які регулюють співжиття у суспільстві, умовно «європейські цінності»: верховенство права, демократія, свобода слова, чесність/прозорість, прагнення надати рівні можливості усім громадянам тощо [43, с. 13]. Отже, сьогодні поняття «європейські цінності» у свідомості українців перетворюються з абстрактного словосполучення у цілком реальні прагнення [44], здебільшого українці та європейці мають схоже уявлення про найбільш значущі для себе цінності, сприймаючи, наприклад, низку базових європейських цінностей як благо, до якого потрібно прагнути та яке в перспективі може вплинути на позитивні суспільні тенденції [45]. Європейські цінності доволі привабливі для українців і необхідність їхнього впровадження знаходить одностайну підтримку як серед прихильників, так і серед противників вступу до ЄС [43, с. 17].

У Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [46] зазначено, що Революція Гідності та боротьба за свободу України створили нову українську ідею – ідею гідності, свободи і майбутнього. У документі зосереджено увагу на тому, що саме гідність є базовою складовою характеру Українського народу. Проте шлях до реалізації зазначених цінностей є досить непростим. У нашій державі відсутні справедливі суди, корупція сягнула шалених масштабів, законодавча система вкрай недосконала [43, с. 17].

Державна влада чимало робить для затвердження в національному законодавстві України цінностей демократії, прав і свобод людини, послідовному процесі зміцнення національної безпеки та поступальному економічному розвитку, забезпеченні добробуту громадян. Проте сучасна практика свідчить про те, що реформи в країні просуваються повільно, боротьба із корупцією не ведеться, рівень життя населення залишається на низькому рівні тощо, а це гальмує входження у політичний, економічний, соціальний, культурний та безпековий простір Європи, з народами якої українці поділяють загальні цінності та принципи. Не дивно, що певна частина населення нашої країни все ще знаходиться у полоні міфічних уявлень про перебіг подій і не розуміє керівництво держави в поступальному напрямі до повноправного членства в ЄС, інші – не вірять в обіцянки влади і виїжджають з країни, намагаючись влаштувати своє життя в тих же європейських країнах.

Висновки. Отже, європейські цінності зіграли роль консолідуючого чинника для різних верств сучасного українського суспільства та стали орієнтиром у боротьбі за гідне життя. Для подолання ціннісного хаосу у суспільстві та впровадження європейських цінностей необхідним є очищення владних структур, максимальне зниження рівня корупції, забезпечення стійкого еко-

номічного зростання економіки країни та рівня життя суспільства, просвітницька робота серед населення з формування психології відповідальності за все, що відбувається в державі, тобто подолання психології меншовартості та формування психології державного народу [18, с. 85]. Для цього варто переоцінити вже існуючі цінності, переорієнтуватися на нові. Йдеться про пошук принципово нової парадигми розвитку на базі засвоєння кращого досвіду, надбань вітчизняної суспільної думки [31, с. 133]. Адже стан невизначеності в цінностях, їх дифузія ставлять під сумнів функціонування державних інститутів, знищують національну згуртованість та ідентичність. Бурхливі соціально-політичні процеси, що відбувалися і відбуваються в Україні, ще раз доводять наміри українців жити по-новому, де орієнтиром виступає Європа. Інтеграція європейських цінностей в українське суспільство дозволить створити фундамент для ефективного функціонування і стрімкого розвитку України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 №287/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/287/2015> (дата звернення: 15.03.2018).
2. Горбатюк С. Є. Теорія цінностей як методологічна основа аксіології соціогуманітарної безпеки. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2016. №4. С. 20–30.
3. Сучасні європейські культурно-історичні цінності в контексті викликів глобалізації: монографія / кер. авт. кол. і наук. ред. А. І. Кудряченко; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: Фенікс, 2014. 444 с.
4. Habermas J. Citizenship and National Identity: Some Reflections on the Future Europe. *Praxis Internationale*. 1992. Vol. 12, No. 1. P. 1–19.
5. Giddens A. *The Consequences of Modernity*. Cambridge, UK: Polity Press, 1990. ix, 186 p.
6. Delanty G. *Formations of European modernity: a historical and political sociology of Europe*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan, 2013. xii, 337 p.
7. *The search for a European identity: values, policies and legitimacy of the European Union* / edited by Furio Cerutti and Sonia Lucarelli. London; New York: Routledge, 2008. xiii, 232 p.
8. Магун В. С., Руднев М. Г. Жизненные ценности населения Украины: сравнение с другими европейскими странами. *Украинское общество в европейском пространстве* / под ред. Е. Головахи, С. Макеева. Киев: Институт социологии НАНУ; Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина, 2007. С. 226–273.

9. The idea of Europe: from antiquity to the European Union / edited by Anthony Pagden. Washington, DC: Woodrow Wilson Center Press; Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2002. x, 377 p.
10. Підлісний М. М., Шубін В. І. Філософія цінностей: історія і сучасність. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ: Ліра ЛТД, 2017. 200 с.
11. Валецький О. В. Концептуальні засади розроблення державної політики: світовий досвід та вітчизняна практика. Київ: Знання, 2011. 398 с
12. Гаєвський Б. А., Ребкало В. А., Туленков М. В. Політичне управління: навч. посіб. / Українська академія державного управління при Президентіві України. Київ: Видавництво УАДУ, 2001. 160 с.
13. Козаков В. М. Соціально-ціннісні засади державного управління в Україні: монографія. Київ: Вид-во НАДУ, 2007. 284 с.
14. Аболіна Т. Г., Єрмоленко А. М., Кисельова О. О., Малахов В. А. Етичні норми й цінності: проблема обґрунтування. Київ: Стилос, 1997. 143 с.
15. Амельченко Н. А. Цінності об'єднаної Європи. Київ: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. 42 с.
16. Бульвінський А. Г. Спорідненість ціннісних основ української державної ідеї XVI–XVII ст. та засадничих цінностей ЄС. *Сучасні європейські культурно-історичні цінності в контексті викликів глобалізації*: монографія / кер. авт. кол. і наук. ред. А. І. Кудряченко; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: Фенікс, 2014. С. 104–119.
17. Головаха Є., Горбачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами «Європейського соціального дослідження» 2005–2009. Київ: Інститут соціології НАН України, 2010. 118 с.
18. Пірен М. І. Європейські цінності та їх реалізація у сфері державної служби та кадрової політики України. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентіві України*. 2015. Вип. 1. С. 78–90.
19. Ручка А. О. Ціннісна метаморфоза в ментальності громадян України під час надзвичайних подій 2014 р. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2014. Вип. 1(1). С. 117–124.
20. Сакало О. Є. Ціннісний портрет українського суспільства: за даними World Values Survey. *Актуальні проблеми філософії та соціології*: науково-практичний журнал. Одеса, 2016. Вип. 11. С. 99–101.
21. Терещенко Ю. Л. Україна і європейський світ: Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. Київ: Перун, 1996. 496 с.
22. Шайгородський Ю. Ж. Ціннісні трансформації в період суспільних змін. *Соціальна психологія*. 2009. №3. С. 86–94.
23. Вебер М. Избранные произведения. Москва: Прогресс, 1990. 808 с.
24. Денисюк Л. М. Проблема сутності цінностей у наукових дослідженнях. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія*: Зб. наук. пр. Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. Вип. 2. С. 35–39.
25. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.

26. Lotze H. System der Philosophie. 1. T. Logik. Drei Bücher von Denken, vom Untersuchen und vom Erkennen. Leipzig: Verlag von S. Hirzel, 1874. 627 s.
27. Ніцше Ф. Повне зібрання творів / пер. з нім. К. Котюк та О. Фешовець. Львів: Астролябія, 2004. Т. 1. Народження трагедії. Невчасні міркування I–IV; Твори спадку 1870–1873. 769 с.
28. Стасевська О. А. Система цінностей як основа буття сучасного українського суспільства. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*: зб. наук. пр. / редкол.: А. П. Гетьман та ін. Харків: Право, 2014. № 1(20). С. 62–76.
29. Кримський С. Б., Павленко Ю. В. Цивілізаційний розвиток людства. Київ: Фенікс, 2007. 316 с.
30. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії: національна доповідь / ред. кол.: С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський та ін.; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ: НАН України, 2016. 284 с.
31. Формування спільної ідентичності громадян: перспективи та виклик (Виступи учасників фахової дискусії). *Національна безпека і оборона*. 2016. № 3–4 (161–162). С. 118–134.
32. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення: 15.03.2018).
33. Суспільно-політичні настрої населення: листопад 2017. Соціологічна група «Рейтинг». URL: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_electoral_122017_press.pdf (дата звернення: 15.03.2018).
34. Твара Д. Чи близькі українцям європейські цінності: соціальне дослідження. URL: http://dniprograd.org/2017/12/01/chi-blizki-ukraintsyam-evropeyski-tsinnosti-sotsialne-doslidzhennya_62822 (дата звернення: 15.03.2018).
35. Методичні рекомендації з актуальних питань європейської інтеграції України. URL: <https://erudyt.net/vixovni-zaxodi/konspekti-do-1-veresnya/metodychni-rekomendatsiji-schodo-orhanizatsiji-informatsijno-prosvitnytskoji-roboty-z-uchnivskoju-moloddyu-pedahohichnoyu-ta-batkivskoju-hromadskisty-z-aktualnyh-putan-jevropejskoji-intehratsiji-uk.html> (дата звернення: 15.03.2018).
36. Козловець М. А. Європейська інтеграція і національна ідентичність: український контекст. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Вип. 35. С. 148–160.
37. Анатомія цінностей. URL: <http://stan.org.ua/wp-content/uploads/2018/01/Anatomya-tsinnostej.pdf> (дата звернення: 15.03.2018).
38. Хартія основних прав Європейського Союзу: Хартія, Міжнародний документ від 07.12.2000 № 994_524. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_524 (дата звернення: 15.03.2018).
39. Договір про Європейський Союз: Договір, Міжнародний документ від 07.02.1992 № 994_029. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_029 (дата звернення: 15.03.2018)

40. Договір про запровадження Конституції для Європи (проект): Договір, Міжнародний документ від 18.07.2003 № С169/01. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_647 (дата звернення: 15.03.2018).
41. Резолюція Європарламенту щодо ситуації в Україні (повний текст). URL: <https://www.unian.ua/world/330010-rezolyutsiya-evroparlamentu-schodo-situatsiji-v-ukrajini-povniy-tekst.html> (дата звернення: 15.03.2018).
42. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода, Міжнародний документ від 27.06.2004 № 984_011. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 15.03.2018).
43. Українське суспільство та європейські цінності. Київ: Ін-т імені Горшеніна, 2017. 44 с.
44. Сахань О. М. Ментальність українського соціуму в умовах трансформаційних процесів у суспільстві. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Політологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. Харків: Право, 2017. №2(33). С. 358–361.
45. Чи близькі українцям європейські цінності: соціальне дослідження. URL: http://dniprograd.org/2017/12/01/chi-blizki-ukraintsyam-evropeyski-tsinnosti-sotsialne-doslidzhennya_62822 (дата звернення: 15.03.2018).
46. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 №5/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/paran10#n10> (дата звернення: 15.03.2018).

REFERENCES

1. Pro rishennya Rady natsional'noyi bezpeky i oborony Ukrayiny vid 6 travnya 2015 roku «Pro stratehiyu natsional'noyi bezpeky Ukrayiny» (2015): Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 26.05.2015 r. № 287/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/287/2015> [in Ukrainian].
2. Horbatiuk, S. Ye. (2016). Teoriya tsinnostey yak metodolohichna osnova aksiolohiyi sotsiohumanitarnoyi bezpeky. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny – Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 4, 20–30 [in Ukrainian].
3. Kudriachenko, A. I. ed (2014). Suchasni yevropeyski kulturno-istorychni tsinnosti v konteksti vyklykiv hlobalizatsii: monohrafiya / DU «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy». Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
4. Habermas, J. (1992). Citizenship and National Identity: Some Reflections on the Future Europe. *Praxis Internationale*, Vol. 12, 1, 1–19.
5. Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Cambridge, UK: Polity Press.
6. Delanty, G. (2013). *Formations of European modernity: a historical and political sociology of Europe*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan.

7. Cerutti, F., Lucarelli, S. eds (2008). The search for a European identity: values, policies and legitimacy of the European Union. London; New York: Routledge.
8. Mahun, V. S., Rudnev, M. H. (2007). Zhyznennyye tsennosti naselenyya Ukrainy: sravnenye s druhymy evropeyskymy stranamy. *Ukraynskoe obshchestvo v evropeyskom prostranstve* / Pod red. E. Holovakhy, S. Makeeva. Kyev: Ynstytut sotsyolohyy NANU; Kharkovskyy natsyonalnyi unyversytet im. V. N. Karazyna, 226-273 [in Ukrainian].
9. Pagden, A. ed (2002). The idea of Europe: from antiquity to the European Union / edited by Anthony Pagden. Washington, DC : Woodrow Wilson Center Press; Cambridge; New York: Cambridge University Press.
10. Pidlisnyy, M. M., Shubin, V. I. (2017). Filosofii tsinnosti: istoriia i suchasnist. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav; Lira LTD [in Ukrainian].
11. Valevskyy, O. V. (2011). Kontseptualni zasady rozroblennia derzhavnoi polityky: svitovyi dosvid ta vitchyzniana praktyka. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
12. Haievskyy, B. A., Rebkalov, V. A., Tulenkov, M. V. (2001). Politychne upravlinnia: Navchalnyi posibnyk / Ukrainska akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Kyiv: Vydavnytstvo UADU [in Ukrainian].
13. Kozakov, V. M. (2007). Sotsialno-tsinnisni zasady derzhavnoho upravlinnia v Ukraini: Monohrafiia. Kyiv: Vyd-vo NADU [in Ukrainian].
14. Abolina, T. H., Yermolenko, A. M., Kyselova, O. O., Malakhov, V. A. (1997). Etychni normy y tsinnosti: problema obgruntuvannia. Kyiv: Stylos [in Ukrainian].
15. Amelchenko, N. A. (2013). Tsinnosti obiednanoi Yevropy. Kyiv: HO «Laboratoriia zakonodavchyykh initsiatyv» [in Ukrainian].
16. Bulvinskyi, A. H. (2014). Sporidnenist tsinnisnykh osnov ukrainskoi derzhavnoi idei XVI–XVII st. ta zasadnychyykh tsinnosti YeS. *Suchasni yevropeyski kulturno-istorychni tsinnosti v konteksti vyklykiv hlobalizatsii: monohrafiia* / ker. avt. kol. i nauk. red. A. I. Kudriachenko; DU «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy». Kyiv: Feniks, 104-119 [in Ukrainian].
17. Holovakha, Ye., Horbachyk, A. (2010). Tendentsii sotsialnykh zmin v Ukraini ta Yevropi: za rezultaty «Ievropeiskoho sotsialnoho doslidzhennia» 2005–2009. Kyiv: Instytut sotsiologii NAN Ukrainy [in Ukrainian].
18. Piren, M. I. (2015). Yevropeyski tsinnosti ta yikh realizatsiia u sferi derzhavnoi sluzhby ta kadrovoi polityky Ukrainy. *Zbirnyk naukovyykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy – Collection of scientific works of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, issue 1*, 78–90 [in Ukrainian].
19. Ruchka, A. O. (2014). Tsinnisna metamorfoza v mentalnosti hromadian Ukrainy pid chas nadzvychainykh podii 2014 r. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin – Ukrainian society: monitoring social change, issue 1(1)*, 117–124 [in Ukrainian].
20. Sakalo, O. Ye. (2016). Tsinnisnyi portret ukrainskoho suspilstva: za danymy World Values Survey. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii : nauково-praktychnyi zhur-*

- nal – Actual problems of philosophy and sociology: scientific and practical journal, issue 11, 99–101 [in Ukrainian].*
21. Tereshchenko, Yu. L. (1996). Ukraina i yevropeyskyi svit: Narys istorii vid utvorennia Starokyivskoi derzhavy do kintsia XVI st. Kyiv: Perun [in Ukrainian].
 22. Shaihorodskyi, Yu. Zh. (2009). Tsinnisni transformatsii v period suspilnykh zmin. *Sotsialna psykholohiia – Social Psychology, 3, 86-94 [in Ukrainian].*
 23. Veber, M. (1990). Yzbrannye proyzvedenyia. Moskva: Progress [in Russian].
 24. Denysiuk, L. M. (2009). Problema sutnosti tsinnostei u naukovykh doslidzhenniakh. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Serii: Pedahohika, Psykholohiia – Bulletin of the National Aviation University. Series: Pedagogy, Psychology, issue 2, 35–39 [in Ukrainian].*
 25. Kant, I. (2000). Krytyka chystoho rozumu / Per. z nim. ta prymit. I. Burkovskoho. Kyiv: Yunivers [in Ukrainian].
 26. Lotze, H. (1874). System der Philosophie. 1.T. Logik. Drei Bücher von Denken, vom Untersuchen und vom Erkennen. Leipzig: Verlag von S. Hirzel.
 27. Nitsshe, F. (2004). Povne zibrannia tvoriv / Per. z nim. K. Kotiuk ta O. Feshovets. T. 1. Narodzhennia trahedii. Nevchasni mirkuvannia I–IV; Tvory spadku 1870–1873. Lviv: Astroliabiia [in Ukrainian].
 28. Stasevska, O. A. (2014). Systema tsinnostei yak osnova buttia suchasnoho ukrainskoho suspilstva. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. Serii: Filosofii, filosofii prava, politolohiia, sotsiolohiia – Bulletin of Yaroslav the Wise National Law Academy of Ukraine. Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology, 1(20):62–76 [in Ukrainian].*
 29. Krymskyi, S. B., Pavlenko, Yu.V. (2007). Tsyvilizatsiinyi rozvytok liudstva. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
 30. Tsyvilizatsiinyi vybir Ukrainy: paradyhma osmyslennia i stratehiia dii (2016): natsionalna dopovid /red. kol.: S. I. Pyrozhkov, O. M. Maiboroda, Yu. Zh. Shaihorodskyi ta in.; Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. Kyiv: NAN Ukrainy [in Ukrainian].
 31. Formuvannia spilnoi identychnosti hromadian (2016): perspektyvy ta vyklyk (Vystupy uchastykiv fakhovoi dyskusii). *Natsionalno bezpeka i oborona – National Security and Defense, 3–4 (161–162), 118–134 [in Ukrainian].*
 32. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 r. №964-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15> [in Ukrainian].
 33. Suspilno-politychni nastroi naseleння: lystopad 2017. Sotsiolohichna hrupa «Reitynh». URL: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_electoral_122017_press.pdf [in Ukrainian].
 34. Tvara, D. Chy blyzki ukraintsiam yevropeyski tsinnosti: sotsialne doslidzhennia. URL: http://dniprograd.org/2017/12/01/chi-blizki-ukraintsyam-evropeyski-tsinnosti-sotsialne-doslidzhennya_62822 [in Ukrainian].
 35. Metodychni rekomendatsii z aktualnykh pytan yevropeiskoi intehratsii Ukrainy. URL: <https://erudyt.net/vixovni-zaxodi/konspekti-do-1-veresnya/metodychni-rekomendatsii>

- ji-schodo-orhanizatsiji-informatsijno-prosvitnytskoji-roboty-z-uchnivskoyu-moloddyu-pedahohichnoyu-ta-batkivskoyu-hromadskisty-u-aktualnyh-pytan-jevropejskoji-intehratsiji-uk.html [in Ukrainian].
36. Kozlovets, M. A. (2008). Yevropeiska intehratsiia i natsionalna identychnist: ukrain-skyi kontekst. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Humanitarian Bulletin Zaporizhzhya State Engineering Academy, issue 35, 148–160* [in Ukrainian].
 37. Anatomiiia tsinnostei. URL: <http://stan.org.ua/wp-content/uploads/2018/01/Anatomiya-tsinnoستей.pdf> [in Ukrainian].
 38. Khartiia osnovnykh prav Yevropeiskoho Soiuzu: Khartiia, Mizhnarodnyi dokument vid 07.12.2000 r. № 994_524. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_524 [in Ukrainian].
 39. Dohovir pro Yevropeyskyi Soiuz: Dohovir, Mizhnarodnyi dokument vid 07.02.1992 r. № 994_029. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_029 [in Ukrainian].
 40. Dohovir pro zaprovadzhennia Konstytutsii dlia Yevropy (proekt): Dohovir, Mizhnarodnyi dokument vid 18.07.2003 r. № C169/01 URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_647 [in Ukrainian].
 41. Rezoliutsiia Yevroparlamentu shchodo sytuatsii v Ukraini (povnyi tekst). URL: <https://www.unian.ua/world/330010-rezolyutsiya-evroparlamentu-schodo-situatsiji-v-ukrajini-povniy-tekst.html> [in Ukrainian].
 42. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Uhoda, Mizhnarodnyi dokument vid 27.06.2004 r. № 984_011. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].
 43. Ukrainske suspilstvo ta yevropeyski tsinnosti (2017). Kyiv: In-t imeni Horshenina [in Ukrainian].
 44. Sakhan, O. M. (2017). Mentalnist ukrainskoho sotsiumu v umovakh transformatsiinykh protsesiv u suspilstvi. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii: Politolohiia – The Bulletin of the National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine». Series: Political Science, 2(33), 358-361* [in Ukrainian].
 45. Chy blyzki ukraintsiam yevropeyski tsinnosti: sotsialne doslidzhennia. URL: http://dniprograd.org/2017/12/01/chi-blizki-ukraintsyam-evropeyski-tsinnoستiane-doslidzhennia_62822 [in Ukrainian].
 46. Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. № 5/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/paran10#n10> [in Ukrainian].

Сахань Елена Николаевна, кандидат социологических наук, доцент, доцент кафедры социологии и политологии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

Шевчук Наталья Витальевна, студентка
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого,
г. Харьков, Украина

ЕВРОПЕЙСКИЕ ЦЕННОСТИ КАК ЗАЛОГ ПРОЦВЕТАНИЯ ОБЩЕСТВА: УКРАИНСКИЙ ВЫБОР

В статье осмысливается феномен европейских ценностей как важной составляющей интеграции Украины в содружество европейских стран. Выясняется сущность и значение стандартов западной цивилизации для развития украинского государства, определяются проблемы, которые возникают на пути продвижения европейских ценностей в различные сферы общественной жизни. Авторами осуществляется попытка поиска путей преодоления препятствий, которые мешают реализации европейских стремлений Украины.

Ключевые слова: ценности, европейские ценности, европейские стандарты, общественное сознание, интеграционные процессы.

Sakhan Olena Mykolaivna, PhD (Sociology), Associate Professor, Associate Professor of Department of Sociology and Political Science, Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv, Ukraine

Shevchuk Nataliia Vitaliivna, Student,
Yaroslav the Wise National Law University, Kharkiv, Ukraine

EUROPEAN VALUES AS THE KEY TO PROSPERITY OF SOCIETY: UKRAINIAN CHOICE

Problem setting. *The entry of Ukraine into the European space has contributed to the formation of pro-European thinking, positive guidelines for the state building, efficient market economy, system of legal support of human life, social security of citizens, national culture, education etc, among large number of Ukrainian people. The change of vector of political consciousness of Ukrainians towards the values of the Western civilization has influenced the direction of political process from stagnation to progress and prosperity by reformation and deepening the integration process between the EU and Ukraine, which reflected in Ukrainian legislation. Therefore, the issue of determination of the European values role for the Ukrainian society is **relevant** and requires comprehensive examination in modern conditions of functioning and development of Ukrainian state.*

Recent research and publications analysis. *In the works of G. Delanty, A. Giddens, J. Habermas, B. Haievsky, S. Lucarelli, V. Mahun, A. Pagden, O. Valevsky theoretical*

comprehension of the European values essence, study of their nature, peculiarities of their formation and functioning were displayed. N. Amelchenko, A. Bulvinsky, Y. Holovaha, M. Piren, A. Ruchka, O. Sakalo, Y. Shaihorodsky and others have dedicated their works to the comparison of Ukrainian society values to European values and regulations of life, and to the definition of the values phenomenon place in social and cultural realities.

Paper objective. *The objective of our research is to find out the essence of European values and their meaning for the development and stable functioning of Ukrainian state.*

Paper main body. *The authors note that the values are multidimensional construction, extremely difficult in realization. Defining the leading role of European values as a standard measuring criteria of the importance of human deeds and activities, Ukraine shares the common values with the EU and considers the integration in political and economical structures of the EU as the priority direction; however, the realization of such a choice is possible on condition that the value consolidation of the population is achieved. Without formation of integral values system, society is doomed to orientation duality, behavior and thinking confrontation, the «crisis of ideals» will happen. Examining the issue of perception of the European values by Ukrainian society, their practical and legislative acknowledgment on the territory of our country in conditions of European state development, the authors underline that the public consciousness of a certain number of Ukrainians still hasn't got rid of totalitarian system «viruses»; the authors also have concerns about the loss of national and cultural identity, and inability of innovational development without external assistance and instructions. The problems of a certain inconsistency between the declaration of pan-European values made by Ukrainian authorities as the important component of Ukrainian integration in united European space, and really existing social and political practice on their implementation, the corruption of the authorities, their irresponsibility and the absence of effective mechanism of control over authority representatives elected by people remain unsolved.*

Conclusions of the research. *The conducted analysis allows the authors to conclude that the carrying out of planned reforms, realization of which will help to fix the European standards in society, the educational work among people about formation of psychology of full responsibility of what is happening in the state, including overcoming psychology of inferiority and formation of psychology of public people, responsible for themselves and their country, oriented on participation in democratic transformations, in the process of the state reformation and development of civil society institutions, in protection of citizens interests; people who will find their own means of participation in social and political life and relationships with the authorities and, finally, to build a prosperous European society.*

Keywords: *values, European values, European standards, social consciousness, integration process.*

